

CONFISCAREA EXTINSĂ – MĂSURĂ DE SIGURANȚĂ NOUĂ ÎN LEGISLAȚIA PENALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Daniel MARTIN

În ultima perioadă de timp, mai ales în contextul semnării la 27 iunie 2014 de către Republica Moldova a Acordului de asociere cu Uniunea Europeană, legislația națională cunoaște profunde modificări chemate să armonizeze prevederile autohtone cu cele ale Uniunii Europene. Introducerea confiscării extinse prin Legea nr. 326 din 23.12.2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative [1] reprezintă o parte din Strategia de Reformă a Sectorului Justiției.

Pornind de la deziderate practice, bazate pe considerente de ordin politic, instituția confiscării extinse se vrea a fi un instrument juridic coerent și mult mai eficient în lupta împotriva infracționalității, de regulă, organizate.

Deși reprezintă un gen de confiscare, care presupune o trecere forțată și gratuită în folosul statului a anumitor bunuri, confiscarea extinsă se deosebește de confiscarea specială, atât după conținut, natura sa juridică, cât și după condițiile de aplicare.

În doctrina de specialitate, s-a promovat ideea precum că confiscarea extinsă nu prezintă trăsăturile unei măsuri de siguranță și, în special, pe cea care privește caracterul preventiv al acestora, iar caracterul său puternic represiv o apropie mai mult de specificul pedepselor complementare [2], părere care pare a fi întemeiată.

În conformitate cu prevederile art.106/1 CP al RM, confiscarea extinsă se răsfrânge asupra bunurilor care nu sunt supuse confiscării speciale. În așa mod, în baza normei nominalizate, pot fi confiscate bunurile provenite din activități infracționale care nu au legătură directă cu infracțiunea pentru care persoana

este condamnată, mai exact, nu este dovedită legătura nemijlocită între infracțiunea care conduce la condamnare și bunurile care sunt confiscate.

Chiar din denumirea măsurii de siguranță rezultă că ea este una „extinsă”, adică se extinde dincolo de limitele infracțiunii pentru care persoana este trasă la răspunderea penală. Extinderea în cauză se referă atât la bunurile supuse confiscării, cât și la persoanele de la care pot fi revendicate, ridicate bunurile respective.

Potrivit prevederilor legale, confiscarea extinsă are anumite trăsături:

- se aplică doar în cazul comiterii unor anumite infracțiuni exhaustiv și limitativ indicate în alin. (1), art. 106/1 CP RM, cu condiția că ele au fost comise în interes material. Natura juridică a acestor infracțiuni este neomogenă, la fel ca și gradul de prejudiciabilitate care este unul diferit – de la infracțiuni mai puțin grave (ex. alin.(1), art. 158 CP RM), la infracțiuni excepțional de grave (alin.(3), art. 206 CP RM). Comun pentru toate aceste infracțiuni este faptul că ele se comit în interes material și pot genera profituri, proprietăți ilicite;

- se aplică doar față de persoanele condamnate pentru una din infracțiunile în cauză. Prin aceasta confiscarea extinsă se deosebește de confiscarea specială, care poate fi aplicată și față de persoana căreia nu i-a fost aplicată o pedeapsă penală;

- se aplică doar dacă sunt întrunite cumulativ două condiții:

- a) valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată depășește substanțial veniturile licite ale acestuia;

- b) instanța de judecată constată, în baza probelor prezentate în dosar, că bunurile respective provin din activități de natura celor prevăzute la alin.(1), art. 106/1 CP RM.

Pentru a reține existența acestor condiții cumulative, este necesar, în primul rând, ca să existe o discrepanță evidentă, vădită dintre veniturile legale, oficiale ale celui condamnat și averea acestuia. Se va lua în considerație nu doar averea personală pe care o deține condamnatul, dar și bunurile care sunt deținute de alte persoane, membru de familie, persoane juridice asupra cărora persoana condamnată deține controlul, precum și alte persoane care știau despre proveniența ilegală a bunurilor. Mai mult, pot fi supuse confiscării extinse nu doar bunurile care au proveniență ilegală, dar și bunurile, banii rezultați din folosirea, utilizarea bunurilor care au o proveniență ilegală. În așa mod, legiuitorul a extins semnificativ cercul bunurilor care ar putea fi supuse confiscării. Totuși legislația națională prevede o anumită limită a confiscării – ea nu poate depăși valoarea bunurilor dobândite în perioada de 5 ani înainte și după săvârșirea infracțiunii, care excedează nivelului veniturilor licite ale persoanei condamnate. Dacă bunurile supuse confiscării nu se găsesc sau au fost comasate cu bunurile

dobândite licit, în locul lor se confiscă bani și bunuri care acoperă valoarea acestora. Considerăm aceste limite bine-venite, or, pe de o parte, limitează eventualele abuzuri în interpretarea disproporției în cauză, iar pe de altă parte, facilitează probarea disproporționalității vădite, cerută de lege.

Codul penal nu determină ce se atribuie la bunuri în sensul art. 106/1 CP RM. În așa mod, sunt aplicabile prevederile generale ale Codului civil al Republicii Moldova. Potrivit alin.(1), art. 285 CC RM, bunuri sunt toate lucrurile susceptibile apropierii individuale sau colective și drepturile patrimoniale, iar conform alin.(5), art. 288 CC RM, banii se atribuie la bunuri mobile.

În legătură cu introducerea în legislația internă a statelor europene a măsurii confiscării extinse, a fost abordată problema prezumției caracterului licit al averii și necesitatea răsturnării sarcinii probațiunii caracterului ilicit al averii.

În context, este de specificat că inversarea sarcinii probei privind proveniența ilicită a bunurilor obținute prin comiterea de infracțiuni este necesară în cazurile în care există o discrepanță vădită între bunurile unei persoane și veniturile sau economiile acestuia. Recomandarea în cauză vine din partea Consiliului European prin adoptarea Deciziei-cadru nr. 2005/212/JHA din 24 februarie 2005 privind confiscarea produselor, instrumentelor și altor bunuri aflate în legătură cu criminalitatea [3].

Inversarea sarcinii probei nu semnifică, în aceste cazuri, eludarea prezumției de nevinovăție. CtEDO a constatat că procedurile de confiscare sunt compatibile cu art. 6 al Convenției, cu condiția ca orice recuperare de bunuri să fie rezonabilă, definitivă și să existe posibilitatea atacării acesteia în instanță (*Welch vs Regatul Unit; Philips vs Regatul Unit* [4]).

Preluarea în dreptul intern a confiscării extinse presupune reglementarea acelor cazuri expres și limitativ prevăzute de lege, în care desfășurarea de către o persoană în mod constant pe o anumită perioadă de timp de activități cu caracter infracțional de o gravitate sporită, cumulată cu lipsa altor venituri licite, este considerată ca fiind un probatoriu suficient pentru a permite instanței să constate caracterul ilicit al veniturilor obținute pe perioada derulării activităților cu caracter infracțional, instituind astfel o nouă viziune asupra sarcinii probei în materia dobândirii în mod licit a averii.

În condițiile în care aceasta operează exclusiv în proceduri penale, vizează o listă de infracțiuni de o gravitate sporită și se aplică exclusiv unei persoane deja condamnate – introducerea confiscării extinse, în viziunea noastră, nu este incompatibilă cu prezumția caracterului licit al averii, cuprinsă la alin.(3), art. 46 din Constituția Republicii Moldova. Această prezumție este una relativă, așa încât ea va fi răsturnată, de la caz la caz, prin administrarea probelor care vor crea convingerea instanței că bunurile deținute de persoana condamnată sunt obținute din săvârșirea de infracțiuni.

În consecință, menționăm că confiscarea extinsă este o măsură necesară și bine-venită pentru legislația națională. Ea reprezintă un concept modern de

luptă cu fluxul de proprietăți ilegale. Sperăm că această măsură juridico-penală va fi una eficientă și va ocupa locul binemeritat în practica judiciară, iar reacția societății la aplicarea ei va fi una pozitivă.

Referințe:

1. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 47-48/92 din 25.02.2014.
2. GORUNESCU, M., TOADER, C. Confiscarea extinsă – din contencios constituțional, în contencios administrativ și fiscal spre contencios penal. În: *Dreptul*, 2012, 9/96, p. 98.
3. SOCOL, Silviu-Daniel. Confiscarea extinsă în reglementarea Noului Cod penal. În: *Caiete de drept penal*, 2012, nr. 2, p. 110.
4. JOUE L068, 15 martie 2005, p. 0049-0051.
5. <http://jurisprudencedo.com/WELCH-c.-REGATULUI-UNIT-Pronuntarea-unei-ordonante-de-confiscare-cu-efect-retroactiv-in-urma-unei-condamnari-pentru-infractiuni-la-legislatia-asupra-stupefiantelor.html>;
<http://jurisprudencedo.com/Phillips-contr-Marea-Britanie-Prezumtii-de-fapt-Prezumtia-de-nevinovatie-Raport.html>.